

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticoꝝ Specvlvm**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

De vestitu, & habitu clericorum. cap.ii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

præsenti declaramus edicto, huiusmodi clericos non
gatos pro commissis ab eis excessibus, vel delictis
non posse criminaliter, aut ciuilitate ad iudiciū seculi
nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere perferri
ter, vel etiam pecuniariter (ne per vnam viam cōcedat
eisdem iudicibus, quod per aliam denegatur) vltimū
condemnari. In cæteris autem, vel nisi, vt pramittit
tonsuram, vel vestes deferant clericales, etiam in
missis eos gaudere nolumus priuilegio clericali.

Canon autem prædictū priuilegium continens
nocentio secundo editus hic est: Si quis suadente
huius sacrilegij vitium, vel crimen incurrerit, quod
clericum, vel monachum violētus manus iniectis
thematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum
præsumat absolueret, nisi mortis vrgente periculo,
Apostolico conspectui præsentetur, & eius manus
suscipiat.*

a. c. si quis sua-
dente. 17. q. 4.

*Tonsura est mi-
litiæ spiritua-
lis insigne.
Tonsuram non
gerentes mul-
tandi sunt 25
auris.*

b. de vita &
hon. cler. cap. 1.

Pius verò quintus omnibus & singulis sacris or-
bus initiatis, aut quæcumq; beneficia ecclesiastica &
simplicia obtinētib; cuiuscumque gradus, a ut dicitur
tis sint, præcepit, vt clericalem tonsuram (quæ est in
spiritualis insigne) vniuscuiusque ordini, & gradu
uenientem perspicuè gerant, sub pœna viginti quo-
aureorum locis piis attribuendorum: Et eiusdem
periculo omnibus clericis alijsve aliquo inferiorum
dinum gradu initiatis edixit, si clericalibus vestibus
voluerint, vt tonsuram quoque gerant. Et in con-
provinciali Mechliniensis statutum fuit: Nulli clerico
omnium autem minimè hi, qui in ecclesia actum
strant, barbam nutriant, & capillitiū dependens à
ad auriculas sensim & rotūditer præcidatur. Tonsura
& coronam in vertice conspicuam, & notabilis mo-
tudinis pro gradu ordinis sui semper gerant.

De vestitu & habitu clericorum. C A P. 11.

AD veram honestatem acquirendam, & mentis
plus conferre cultum cordis, quàm corporis
illo potius quàm hoc Deum quærendum, &
lendum esse euidentibus scripturæ sanctæ patet. In
Proinde secundum sanctæ Synodi Aquisgranēsis præ-

declarationem, & ordinationem^a Canonicis totis viribus elaborandum est, vt & indumenta virtutum habeat interius, & per immoderatum cultum caueant dehonestare religionis dignitatem exterius. Quantum etiam à superfluo, & immoderato cultu vestium se compescere debeant, multis sanctorum Patrum documentis perdoceri potest. Dicit enim B. Hieronymus in epistola ad Eustochium^b: Sunt quidam mei ordinis, quibus omnis cura est de vestibus, si bene oleant, si pes, laxa pelle, non folleat, crines calamistris vestigio rotantur, digiti de annulis radiant; & ne plantas humidior via spargat, vix imprimunt summa vestigia. Tales, inquit, cum videris, sponfos magis existimato, quam clericos. Et B. Gregorius^c: Nemo, inquit, existimet in luxu, atque studio vestium peccatum deesse. Quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Si cultus vestium culpa non esset, nequaquam Petrus Apostolus per epistolam foeminas à pretiosarum vestium appetitu compesceret, dicens^d: Non in veste pretiosa. Penitendum nobis summopere est de cultu vestium, quæ culpa sit, hoc etiam viros apperere, à quo curauit Pastor Ecclesiæ & foeminas prohibere.

Quapropter oportet Canonicos sanctarum scripturarum auctoritati parere, sanctorumque Patrum documenta vigilanter perpendere, vt humilitatem, quam corde gestant, actu, habitu, incessu, ipsa etiam equitatione religiosissime demonstrant, plusque velint sancta conuersatione, eximisque moribus, quam ornatu vestium splendere. Si enim more conjugatorum in se ornandis nitore vestium, phaleris equorum, cæterisque humanæ vanitatis rebus abusi fuerint, scilicet, vt se similibus vti debere cõtendant, in quo eorum conuersatio à laicorum distare videbitur? Decet porro talis sit vester cultus, qui occasio-
ne vanitatis careat, & nihil nouitatis, nihil superfluitatis redoleat, nihilque reprehensionis, aut detractionis habeat. Non enim specialiter præsumi debet ab aliquo, quod non generaliter teneatur ab omnibus, id est, nec plus iusto cultior vestis, nec insolita aut deformis; quia in vtroque illorum aut electionis, aut certè simulationis noxa patet. Inter vtrumque enim virtus discretionis moderatissime

^a cap. 124.

^b epistola 12.

^c Hom. 6. in euang. In pretioso vestitu non deest peccatum.

^d epist. 1. cap. 3.

A clerico sua demonstranda humilitas.

Cultus Canonicorum omni reprehensione carere debet.

Virtus discretionis in vestitu à canonicis tenenda.

riffimè tenenda est. Quæ pleniffimè in vita B. Augustini in laudem illius prolata ita legitur: Vestis eius, decemata, vel lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta planius quibus plerique vel iactare se insolenter homines solent vel abijcere, ex utroque non quæ Iesus Christi, sed sua sunt querentes. At iste (vt dixi) medium tenens, que ad dexteram, neque ad sinistram declinans. Quo d. Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorum scribens: Vestes, inquit, pullas æquè deuita, vt carnis Ornatus & sordes pari modo fugienda sint: quia in deliciis, alterum gloriam redolet. Rursus idem in Epistola ad Iovinianum: Vestis, ait, nec satis munda, nec sordida nulla diuersitate notabilis, ne ad te obuium præteritum turba consistat, & digito mōstreris. Siquidem affectata sordes, nec exquisitæ munditiæ conueniunt Christiano. Cæterum, quod festis diebus nitidius habitu induamur, & prodeamus, id, cenfore D. Leonis magno b, rationale, & quodammodo religiosum videtur, vt habitu corporis hilaritatem mentis ostendamus ipsam quoque orationis domum propensiore tunc & ampliore cultu, quantum possumus, adornamus huiusmodi contemplatione, anima Christiana, quæ rum viuumque Dei templum est, speciem suam præterter exornet; & redemptionis suæ celebratura sacramentum, omni circumspectione præcaueat, ne vlla eam macula iniquitatis obsulcet, aut duplicis cordis ruga decoret. Nam quid prodest honestatis formam præter cultus exterior, si interiora hominis aliquorum sordibus contaminatione vitiorum? Omnia igitur quæ animi puritatem & speculum mentis obnubilant abstergenda sunt, & quadam elimatione radenda sunt. Quia in mortali carne circundamur, non desinit nobis antiqui hostis laqueos peccati vbique prætere, & tunc maxime aduersus Christi membra sauire, quando ab eius celebranda sacratiora mysteria, solet.

*c lib. 3, de considerat.
Superior statuere nõ debet, nisi quod obseruari velit.*

D. verò Bernardus Eugenio Pontifici scribens: Nonne, inquit, os tuum in Remensi concilio subiecta capitula promulgauit? quis ea tenet? quis tenuit? falleris si crederis? Si non putas; ipse peccasti; aut statuens, quæ

tenerentur; aut quod non tenerentur dissimulans. Præcipimus, aisti, vt tam Episcopi, quàm clerici, neque in superfluitate seu inhonesta varietate colorum, aut fissura vestium, neque in tonsura intuentium (quorum forma & exemplum esse debent) offendant a spectum: sed potius ita in suis actibus errata condemnent, & amorem innocentie conuersatione demonstrent, sicut dignitas exigit ordinis clericorum. Quod si moniti ab Episcopis suis intra quadraginta dies non obtemperauerint, ecclesiasticis beneficiis eorundem Pontificum auctoritate priuentur. Episcopi verò si præfixam poenã irrogare neglexerint, quia inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides negligenteq; Rectores) tandem ab officio pontificali abstineant, donec poenam à nobis constitutam clericis sibi subiectis imponant. Verba tua hæc tu sanxisti; quid effectui mancipatum? Luxus vestium interdictus, sed non restrictus; poena dictata; sed minime secuta est. Iam quartus annus est, ex quo datum mandatum audiuius, & neminem adhuc clericorum priuatum beneficium; neminem Episcoporum suspensum ab officio luximus. At luctu amarissimo dignum, quod secutum est. Quid hoc? Impunitas incuria soboles, insolentia mater, radix impudentiæ, transgressionum nutritrix. Et beatus, si omni satagas cura malorum omnium primam parentem cauere incuriam. Sed ad hoc tu operam dabis. Et nunc leua oculos tuos, & vide, si non aequè vt prius pellicula discolor sacrum ordinem decolorat, si nõ, vt prius fissura enormis penè inguuiã nudat? Solent dicere: Num de vestibus cura est Deo, & non magis de moribus? At forma hæc vestium deformitatis mentium, & morum indicium est. Quid sibi vult, quod clerici aliud esse, aliud videri volunt? Id quidem minus castum, minusque sincerum. Nempe habitu milites, quæstus clericos, actu neutrum exhibent. Nam neque vt milites pugnãt, neque vt clerici euangelizant. Cuius ordinis sunt? Cum vtriusque esse cupiunt, vtrumque deserunt, vtrumque confundunt. Vnusquisque, inquit, in suo ordine resurget; isti in quibus? An qui sine ordine peccauerunt, sine ordine peribunt? Aut si summè sapiens Deus creditur veraciter à summo vsq; deorsum nihil inordinatũ relinquere, vereor nõ alibi ordinandos, quam

Clerici intuentium debent esse forma & exemplum.

Inferiorum culpa, quibus imputanda sunt.

Impunitas, ego incuria omnibus rectoribus studiose cauenda est.

Forma vestium mentis, et morum indicium est. Clerici aliud esse, aliud videri volunt.

a 1. Corint. 14.

*Clerici mali,
quo loco confiti-
suenti.*

a cap. 5.

*Pœna clericorū
indecentem ha-
bitum gestan-
tium.*

b cap. 15.

*Clerici in vesti-
tu laicis, cōfor-
mari cupiunt.*

*Tollitur abu-
sus longarum
manicarum.*

*Pœna longas
manicas gestan-
tium in eccle-
sia.*

quàm ubi nullus ordo, sed sempiternus horror in-
O miserandam sponfam talibus creditam parantem
qui assignata cultui eius, proprio retinere quædam
verentur. Non amici profecto sponsi, sed amul-
In concilio verò Matisconensi primo sancitum
yt nullus clericus sagum, aut vestitum, aut calce-
secularia, nisi quod religionē deceat, induere parat
Quodsi post hanc definitionem clericus aut cum
centi veste, aut cum armis inuentus fuerit, à seculo
coërceatur, vt triginta dierum in clausura detentus
tantum & modico pane diebus singulis sustentus
concilio verò Constantiensi hæc contra vestitum
corum sanctio legitur^b: Inter ceteros Prælatos
ricorum excessus hoc maximè inoleuit, quod ip-
vestibus ecclesiastica forma honestatis, plurimum
tur esse deformes, & cupiunt laicis cōformari, qui
mente gerunt, habitu continentur. Vnde præter
quæ circa vestes, tonsuram, & habitus clericorum
in formis, quàm in coloribus; atq; comam, seu cap-
vitamque & honestatem clericorū iura statuunt,
nimium collapsa sunt, tam in secularibus, quàm in
laribus sacro approbante cōcilio innouamus, & p-
pimus diligenter obseruari, illum specialiter ab
dem approbante concilio decernimus penitus ab-
quod in quibusdam partibus nonnulli clerici, & p-
ecclesiastica secularis, & regulares, etiam, quod
execramur, Prælati ecclesiarum manicas ad cubitum
dentes, & longas cum magna sumptuosa super-
vestes etiam fissas retrò, & in lateribus cum fodis
vltra oram excedentibus, etiam in fissuris defer-
cum talibus in Ecclesiis cum superpelliceis, ac aliis
bus ad cultum, & officium ecclesiasticum ordinatis
intra ecclesias ipsas, in quibus beneficiati existunt,
verentur diuinis officiis interesse. Hanc vestitum
mitatem, in quibuscumque personis ecclesiasticis re-
bamus; ac vsum talium inhibemus. Contrarium
facientes, vt transgressores canonum puniantur. Sp-
liter statuentes, vt quicumque beneficiatus, aut offi-
in ecclesia gerens in habitu huiusmodi diuinis
præsumserit interesse, pro qualibet vice à particip-

ne prouentum ecclesiasticorum per mensem nouerit se
suspensum, fructusque illi fabricæ illius Ecclesiæ appli-
centur.

Augustus Cæsar indumentorum superfluitates tatum
habuit odio, vt veste alia non sit vsus, quàm domestica^a.
Huius dictum erat venustissimum: Vestitus insignis, ac
mollis superbiæ vexillum est, nidusque luxuriæ. Lisander
& Archidamus viri probitatis extremæ, ea indumenta
recusarunt pretiosissima, quæ Dionysius Sicilia tyrannus
ad eorum filias miserat, timentes maximè, ne hæc de-
formiores fierent. Ipse verò Dionysius adeo exosam ha-
bebat in vestitu luxuriam, vt malefactoribus, qui suppli-
ciis affiendi erant, ignosceret, si vestium fures essent,
quo facilius Siracusani ab huiusmodi luxuriis abstinerent;
sicut hæc cõmemorat Stephanus Bellengardus^b. Theo-
dosius verò Imperator perpetua constitutione sanxit^c,
vt temperent vniuersi cuiuscunque sint sexus, dignitatis,
artis, professionis, & generis, ab huiusmodi speciei pos-
sessione, quæ soli principi eiusque domui dedicatur: nec
pallia tunicalque domi quis sericas contexat, aut faciat:
alioquin ad similitudinem læsæ maiestatis periculũ su-
stinebit. Vestes autem auræ, vel purpurei, rubicundi
vel violucei coloris principibus dedicatæ censentur: Et
sicut prædicta vestimenta priuatis conficere non licet: ita
nec vendendi, vel emendi facultas conceditur. quod si
contrafecerint, capitis supplicio cum fortunarum omnium
subijci possunt secundum iuris ciuilibus dispositionem^d.
Potro intolerabilis videtur etiam quorundam ecclesia-
sticorum abusus, qui se suasque vestes studiosè admodũ
odoriferas reddunt. Nam ista cura, iudicio D. Chryso-
stomi^e, est meretriciis amoribus implicatorum, ac perditio-
rum, sceni corum, mentis que deploratæ hominũ. Clericos
enim non oportet olere vnguentum, sed spirare virtutẽ.
Nihil immudius anima, quoties corpus talem habet fra-
grantiam. Quia corporis ac vestium fragrantia, arguit
intus latere animum graucolentẽ & immundum. Quum
enim diabolus aggressus, deliciis cuirauerit animam,
omniq; vitiorum genere compleuerit, tum & in corpore
sua corruptionis lectum obliuit vnguentis. Quis enim
præclarum aliquid, aut bonæ frugis opinabitur de eo, qui

K v spirat

^a Suetonius in
vita eiusd. cap.
71.

^b in volum.
sent. ad verb.
vestimentum,
& vestitus.
^c l. temperent.
^d C. de vestib. o-
loberis.

^e ut patet per
ll. & interpre-
tes carũ. d. tit.
C. de vestib. o-
lab. l. 1. C. qua
res vend. non.
^f e in oratio. de
Lazaro.

spirat unguenta? Spiret anima ipsius fragrantiam tualem, quò tum sibiipsi, tum aliis secum vixit maximam adferat utilitatem. Nihil est enim, nihilquam, deliciis huiusmodi perniciosius.

D. Dionysius Richelius de vita ecclesiasticorum bens^o; quanto, inquit, ministri ecclesie tenentur cis esse honestiores, eo debent præ illis esse simplices, humiliores, & magis exemplares, ne glories vnquam, imo quicquid inuentum tim foeminarum oculos, & corda potest scandali libidinosè mouere, omnè videlicet curiosum & apparatus pompaticum tenentur omnimodò cauere, cum non de iis duntaxat, sed de omnino credente sancti Patres, Hieronymus, Chrysostomus testentur^o: Vir aut mulier se ornans, & suo ornatum hominum oculos prouocans, etiamsi nullum inde sequatur, tamen æternum supplicium patitur venenum præbuit, si fuisset, qui biberet. Si hoc tale est in vulgaribus, quanto iniquius est in ecclesie, qui præcipuè obligantur ceteras ædificationas. Cur ergò incedunt iam compti, & culti, sicut, prout ait S. Bernardus^o, Respice eminus quæcedunt ornati, tanquam sponsus procedens de throno suo, vt si à longe videris alium quenquam, postquam sponsam, quam sponsæ paranymphum. Certè dum sanctorum Patrum doctrinam iubentur vestitu, sicut & simplici victu, esse contenti. D. Apostolus ait^o: Nolite conformari huic seculo renouamini spiritu mentis vestræ.

Canonicus igitur & sacerdos ab omni curio pompa, superfluitate, vanitate, & lasciuia vestiminum mundanorum debet cauere, prout sancti Patres ac Præsules Basilius, atque Isidorus docuerunt iam super hac re canones, & statuta ex diuina ratione edita perpendantur. Legitur namque in Synodo generali^o: Omnis iactantia, & ornatura carnalis aliena est ab ordine sacro; eosque Episcopos, Presbiteros, qui se claris, & fulgidis vestibus ornant, corrigi oportet: Qui si in hoc permanserint, correctionem

a art. 11.

b cap. 11.
In vestitu ne glories vnquam.

c vt refert Richelius in d. artic. 11.

d in sermo: Ecce nos reliquimus omnia.

e Rom. 12. esp.

f can. 6. 6. c. 11. q. 4.

tur. Similiter eos, qui vnguentis vtuntur, seu vnguntur. Insuper deridentes eos, qui vilibus, & religiosis vestibus amicti sunt, multa corrigantur. Priscis enim temporibus omnis vir sacratu, hoc est, in sacris ordinibus constitutus cum mediocri, & vili veste conuersabatur. Omne quippe, quod non propter necessitatem, sed propter venustatem accipitur, elationis habet calumniam, sicut magnus ait Basiliius*. Insuper Zacharias Papa instituit: vt Episcopi, presbyteri, diaconi indumentis secularibus non vtantur, nisi (vt condecet) tunica sacerdotali, & vestibus suo ordini congruentibus. Neque dum ambulauerint in ciuitate, aut in via, aut in plateis, sine operimento ambulare presumant, nisi in longo itinere. Quia sicut mulier orans in ecclesia non velato capite deturpat caput suum iuxta Apostolum: ita sacerdotes sine operimento euntes, deturpant sacerdotium suum. Quod si temere presumpserint contra statuta hæc agere, communionem priuentur, donec, quæ statuta sunt, impleant. His cononat, quod ait Innocentius Papa secundus: Præcipimus, vt tam Episcopi, quam sacerdotes, & clerici in habitu mentis, in habitu corporis Deo, & hominibus studeant complacere, & nec in superfluitate, vel testura, aut colore vestium, nec in tonsura aspectum intuentium (quorum forma, & exemplum esse debent) offendant, sed potius quod eorum decet sanctitatem obseruent. Quocirca B. Bernardus ait: Res pauperum non pauperibus dare sacrilegij crimen est. Porro facultates ecclesiarum sunt patrimonia pauperum, & sacrilega crudelitate illis subripitur, quicquid sibi ministri ecclesie ultra simplicem victum accipiant & vestitum. Nec enim ordinavit Deus his, qui euangelio seruiunt, de euangelio quarere diuitias, vel ornatum, sed viuere ex eodem, vt sint contenti corporis alimento, nec gula irritamenta, nec incentiua quarant libidinis; & quibus tegantur, non quibus ornentur accipiant.

Sed quando necessariis poterit esse contentus, qui eo animo introiuit, vt stipendia cleri in vsu voluptatis, curiositatis, vanitatis cõgreget, seruet & expēdat? Huic D. Bernardus respondēs, ait: Clamāt nudi, clamāt famelici, & con-

a teste Dionysii Richeia d. artic. 11.
b c. Episcopi. 21 q. 4.

c 1. Corinth. 11.

Pœna contra vestium absum.

d c. fin. 21. q. 4.

Clerici aliorum debent esse in omnibus forma & exemplum. c in declam. super illo: Ecce nus & aliquis mœ omnia.

*Pauperum con-
tra ecclesiasticos
querela.*

*a serm. 81. &
in c. sicut hi,
dist. 47.*

& conqueruntur, dicentes: Nobis fame, & frigore miserabiliter laborantibus quid conferunt totum vestimentorum, vel extensa in perticas, vel plicata in tunicis? Nostrum est, quod effunditis; nobis crudeliter trahitur, quod inutiliter, & inique expenditis; o curiosi, quo delectemini, & quo sustentemur, uenimus nos miseri. Neque enim, ut D. Ambrosius ait, minoris est criminis habenti tollere, quam possis, & abundas indigentibus denegare. Eiusmodi panis est, quem tu detines, nudorum vestimenta recludis: miserorum redemptio, & absolutio, quam tu in terra defodis. Tantorum te ergo inuicem bona, quantis vales, & non vis prestare.

Aduertant hæc D. Canonici, quibus nec vnum tantum competens sufficit; ponderent hæc qui pretiosas seu pellibus foderatas seu suffultas habent iacentes, qui aurum sibi & argentum accipiunt, aut libidinosè, & sumptuosè viuendo contenti sunt. Itaque sicut in summa virtutum, ac vitiorum ministri Ecclesiæ circa vestitum multipliciter offendunt. Primo, in nimia vestium pretiositate, secundo, in mollietate; tertio, in curiositate; quarto, in ordine earundem, cum dicat beatissimus Ioannes. Qui habet duas tunicas, id est, vnam non necessariam non habenti. Obseruanda sunt ergo Canonici, & ministris ecclesiæ circa vestes, vestiumque ornatus. Innocentij tertij constitutio habet e, nimirum: non deferant de super indumenta, nimia breuitate, vel turgiditate non notanda, pannis rubeis, aut viridibus manicis, aut sotularibus consutitiis, frænis, sellularibus, calcaribus deauratis, aut aliam superfluitate gerentibus non vtantur. Cappas manicatas ad officium intra ecclesiã non gerant; sed nec alibi, nisi in sacerdotio, & personatibus constituti, nisi iustitiam exegerit habitum transformari. Fibulas non ferant, neque corrigias auri, vel argenti ornantes, sed nec annulos, nisi quibus competit dignitas. Pontifices autem in publico, & in ecclesia per indumentis lineis omnes vtantur, nisi monachi sint, quos oportet ferre habitum monachalem.

Ecclesiastici circa vestitum multipliciter et grauiter offendunt. de quo etiam vide homil. Radul. Arden. in Dom. 3. aduent. b Luc. 3. c. c. clerici de vita, et honestate.

Iusta causa timoris permittit habitum transformari. Quibus permittatur animalis gestatio.

diffibulatis: non vtantur in publico, sed vel post collum, vel antepectus hinc inde connexis.

Hinc in concilio Senonensi cōstitutum legitur: Omnes clericos maximè in sacris cōstitutos admonitos esse volumus, se cū in sanctorum loco sint, necessitatē bene viuendi, non licentiam peccandi esse consecutos. Idcirco eos hortamur, vt opera sanctorum exercent, luceantq; coram hominibus opera eorum, sintq; verè illud saluangelicum, in ministerio vigilantes, & solliciti, plantent, euellant, dissipent, & cum summo studio ædificent, quæ pietatem respiciunt. Insuper professionē suam probent habitu, scilicet, vt per decētiā habitus extrinseci, intrinsecam morum honestatē ostendant. Vestitus ergo clericorum, maximè in sacris constitutorum non sit expektoratus, sed à collo desuper vndique clausus, à manibus, lateribus, & retro: Cum elationis habeat calūniā, quicquid propter venustatem, non propter necessitatem accipitur; & ne bona ecclesiæ, quæ pauperum sunt, in fastum, & corporis ornatum (qui à sacro ordine alienus esse debet) conuertantur; Inhibemus omnibus & singulis ecclesiasticis nostræ prouinciæ, ne vestimentis exterioribus, & sagis oblongis sericeis in publicum, aut domesticè vtatur sub pœnis arbitrio diocesanorum imponendis. Non tamen intendimus ecclesiasticis ex sanguine regio, aut ducali ortis huiusmodi vestimentorum sericeorum delationem prohibere, quos tamen hortamur, vt in suis vestimentis decētiā ecclesiasticam obseruēt. Vestes sint talares, non fornicatæ, aut partitæ, nec nimia amplitudine superflua, nec plus æquo constrictæ; in quibus clericalis ordinis honestas, & modestia; nō fastus, iactantia, vel elationis vitium deprehendatur. Non etiam carmillas gestent (quod dicunt) sroncicatæ: Non pannosi sint clerici, aut in vestibus laceri. Neque enim affectatæ sordes, aut exquisitæ delitiæ laudem pariunt. Non caligas partitæ, aut scacatas assumant, neque circa genu difsutas, non lunatis seu cornutis, aut nimis fenestris calcæis vtantur. Non annulos in digitis deferant, nisi forte huiusmodi sint, quibus id ad decorem suarum dignitatum permittatur.

a de decret. mor. cap. 23. & 24. Clerici suo ordine necessitatē bene viuendi, non licentiam peccandi sunt affecti. Matt. 5. Iere. 1.

Habitus externus internam morum honestatē declarat.

Qualis debeat esse habitus clericorum.

Affectus sordis laudem non pariunt. De abusu calcæmētorum vide Chrysostomum in 14. cap. Mat. Hom. 50.

Huc pertinet & illud in concilio Coloniensi declaratum:

a an. Dom.
1336. tit. de of-
fic. prin. ac pub.
wik. ac mor.
cler. cap. 26.
b 1. Timoth. 2.
Qualis in mi-
nistris debeat
esse habitus.
c 1. Petri 3.

Habitum va-
riatio ne mu-
lieribus quide
permissa est.
d Matth. 23.

e Matth. 7.
f Matth. 11.

g Laetianen. 3.
sub Inno. 3. cap.
16. c. clerici. de
vita et honest.
h §. 1. et c. par-
simonia. dist.
41. Pastor. in c.
clerici. nu. 18.
de vita et ho-
nest.

tum^a: Beatissimus Paulus habitus modestiam
lieribus desiderat^b, quem vult verecundum esse
tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel
tiosa, sed quod decet, mulieres promittentes per
per opera bona. Item Apostolus Petrus eas con-
dat^c, quantum non sit extrinsecus capillatura, aut
datio auri, aut indumenti vestimentorum cultus
qui absconditus est cordis homo in incorruptis
quieti, & modesti spiritus, qui est in conspectu
cuples. Quam turpis ergo putanda est in clericis
gradu sublimioribus deformissima illa, ac frequen-
ma nostrae tempestatis habitum variatio, quam
feriori quidem vasculo Apostolorum principes per-
tendam duxerunt? Ex veste apud homines facta
opinionem aucupari prohibuit Christus^d, qui in
bus operibus nostris id quod intus est primum
mundarique iubet, deinde quod a foris est; va-
rendum Pharisaeis hypocritis interminans, qui
rentur ab hominibus iusti, dilatabant phylacteria
magnificabant fimbrias; cum essent intus pleni
& immunditia. Interim tamen euangelium non
re vestimentum Ioannis Baptistae (quod illius per-
ni ac menti respondebat) de pilis camelorum con-
celebrat^e, ac ipse Christus vestium molliciam ac-
tem aueratur, Ecce, inquit^f, qui mollibus vestibus
in domibus Regum sunt. Quae omnia huc spectant
velimus clericos praeter indictam tonsuram vestibus
que suo ordini congruentes deferre, quemadmodum
generali concilio cautum est: Pudet siquidem nos
videmus prodire clericos perinde atque seculi
amicos, vel qui sint, ut foemina compta. Item per
clerici, ac vestibus laceri displicent. Neque enim
tae sordes, aut exquisitae deliciae laudem pariant
Debet autem in clericis vestitus tanto esse deo-
quo sunt altiori loco, & perinde atque in specula-
dam constituti. Sit ergo chorum ingredientibus
talaris, sint pilei (quae bireta vocamus) sint camilli
denique calcei pariter & caligae tales. in quibus
stus, iactantia, elationis vitium, & mentis leuitas
clericalis ordinis honestas, & modestia deprehenduntur.

Siquidem ita semper visum est maioribus, externum habitum, quid intus crepet designare. Adeo vt leges ciuiles iniuriam matronæ habitu meretricio vtenti illatam, non vindicent^a; ac canones clericum non alligatum coniugio habitum, ac tonsuram clericales deferentem post tertiam monitionem; clericum verò coniugatum statim priuilegio exuant clericali; adeo vt sic in maleficiis deprehensi animaduersionem ciuiliū magistratum non euadant^b. Ne autem posthac quispiam excusationem nõ factæ, aut præuia monitionis prætextat, hac nostra synodali constitutione omnes (quotquot sunt in nostris diocæsiibus constituti) clericos, qui habitu minus decenti viuuntur monemus, vt intra tres menses, quorū singulos pro singulis dilationibus; tertium verò, vt receptorium terminum præfigimus, habitum, qui clericos deceat, reassumant; alioquin ipso facto, nulla posthac alia monitione expectanda in censuras, ac pœnas constitutionum canonicarum incurfuri.^c

Sacrofancta verò Tridentina Synodus animaduertens abusus in habitu, & vestitu clericorum nondū sublato, insignem desuper constitutionem edidit his verbis: Esti habitus non facit monachum, oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre, vt per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant; tanta autē hodie aliquorum inoleuit temeritas, religionisq̃ contemptus, vt propriam dignitatem, & honorē clericalem parui pendentes, vestes etiam deferant publicè laicales, pedes in diuersis ponentes; vnum in diuinis, alterum in carnalibus: propterea omnes ecclesiasticae personæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacumque ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum clericalem, illorum ordini, & dignitati congruentem, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon, si semel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per pri-

*a arg. l. rapto
res. c. de episc.
& de l. unica.
& ibi c. yn. c.
Salic. c. de rap-
tu virg. l. od.
Damboud. im-
praxi crim.
cap. 95.
Quando cleri-
cus amittat
priuilegiū cle-
ricale.
b c. ex parte. 3.
de priuileg. c.
excess. pralato.*

*c d. Concil. Co-
lon. tit. de me-
trop. cath. c.
colleg. ecclief.
cap. 8.
d. sess. 14. de
ref. cap. 6.
Habitus non
facit monachū*

*e c. porrectū. c.
ex parte. de re-
gulat. c. ult.
dist. 41. Concil.
Constantien.
cap. 15. Matis-
co. 1. cap. 5.
Habitum cle-
ricalem nõ ge-
stantes quomō-
do puniendi*

per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coerceri possint, & debeant. Constitutionem Ceteris quinti in concilio Viennensi editam, quae incipit

*a Cle. quonia,
de vita et hon-
nesti.*

Clerici beneficiati gestantes virgatam vel pariam vestem quomodo puniendi.

Clerici non beneficiati quomodo ob praedictum habitum puniendi.

Dignitates vel curam animarum habentes quomodo ob praedictum habitum sint puniendi.

Sacerdotes & religiosi quomodo ob praedictum habitum puniendi sint. Epitogio videntes quomodo puniendi.

Quoniam qui abiectis vestibus proprio conuentioni, alias assumere, & in publico portare ratione causa cessante praesumit, professorum illius ordinis rogatiua se reddit indignum, praesenti constitutione censuimus; quod quicumque clericus virgata, vel paria publice utetur (nisi causa rationabilis substat) si beneficiatus extiterit, per sex menses a perceptione fructuum beneficiorum, quae obtinet, sit eo ipso suspensus. Si beneficiatus non fuerit, in sacris tamen ordinibus sacerdotium constitutus, per idem tempus reddatur inhabilis ad ecclesiasticum beneficium obtinendum, quoque censemus de clericis aliis vestem talem, tonsuram publice deferentibus clericalem. Dignitates vero, personatum, seu beneficium aliud obtinens, imminet animarum, necnon caeteri in sacerdotio constituti, ac religiosi quilibet, quos oportet per deum habitus extrinseci morum, intrinsecam honestatem, & si praeterquam ex causa rationabili publice deferant huiusmodi, aut infulam, seu pileum lineam, & cetera, publice deferant in capite; sint eo ipso beneficiati a perceptione fructuum beneficiorum, quae obtinent, suspensi per annum: caeteri vero sacerdotes, & religiosi quilibet per idem tempus reddantur inhabiles ad quaeque beneficium ecclesiasticum obtinendum. Sed & caeteri quicumque clerici videntes epitogium, seu do foderato usque ad oram, & ita breui, quod videntur inferior notabiliter videatur: epitogium ipsum clerici, & religiosi administrationem habentes intra mensem dare pauperibus, caeteri vero religionem administrationem non habentes, intra idem tempus teneantur suis superioribus assignare in pios usus conuertendum. Alioquin beneficiati suspensionis, & vero inhabilitatis poenas praedictas per idem tempus nouerint incurrisse. Huic insuper adijcimus sanctum clericum praesertim beneficiati caligis scacatis, rubra viridibus publice non utantur.

Vestis autē virgata, prædicta hac constitutione prohibita, illa dicitur, quæ est stripata per diuersos colores, vel cum pannus de se est planus, & aliquid supra ponitur per modū virgæ, vel literaturæ. Vestis verò partita est, quæ fit de diuersis coloribus, vel quæ est scissa, vel diuisa per ferrum, & tales non congruunt clericis etiam in minoribus constitutis, seu primâ tonsuram duntaxat habentibus; quia & illi veniunt appellatione clericorū, etiam in pœnali materia. Imò si coniugatus sit clericus, & viatur huiusmodi veste, perdit priuilegiū clericale.^a Insula verò hic nihil aliud est, quàm pileus lineus, seu fasciola lineæ ad tegendum caput. Epitogium pallij genus est, quod supra togam ferebatur, seu breuis tabardus, vt interpretes loquuntur. Scacatæ autem caligæ, quæ ex rebus diuersorum colorum conficiuntur.^b

Vestis virgata quæ dicitur.

Vestis partita

a glos. in d. dem. quoniam. & Io. VVaq. ibid. & Io. Bernard. Diacon. in pract. crim. cap. 69.

Insula, & epitogium, caligæ scacatæ.

b Bonifac. de Vital. in d. dem. quoniã.

Luxus vestium huius seculi quid portendat.

CAP. III.

QVAM autem hæc habitus, & vestitus forma, quæ huius deploratissimi seculi multi tam viri, quàm mulieres nunc vtuntur, animabus ipsorum periculosa sit, & quantorum malorum nuntia & testis sit, iam olim à sublimi ac illuminato Theologo D. Ioanne Thaulero his verbis prædictum, & vaticinatum fuisse constat: Quæso mortales omnes ex animo, & multo cum timore, atque tremore magnam Dei iram & iam olim meritas diuinæ iustitiæ plagas attendite, quæ licet hoc tempore plus quàm in quadringentis retro annis mundo grauius imminet, valde tamen metuendū est, multo incomprehensibilius, insuperabilius, grauiusque, etiã supra quàm æstimari queat adhuc irruituras. Tam enim graues, ac magnæ erunt calamitates illæ, vt quotquot tunc superesse cõtigerit, opraturi sint, atque dicturi: O vtinam nos plagæ priores absumpsissent, nam tunc fortè vel animarum nostrarum iacturam nullam fecissemus: nunc verò cum corporis, tum animæ grande periculum sustinemus. Porro signa, quæ terribiles has magnæque plagas portendent, partim sunt breues istæ ac dissiciæ, & in varias subinde formas abominabili quadam metamorphosi nunc quidem sic, nunc verò aliter

Hæc Thauleri vaticinia adiuncta sunt ipsius epistolæ.

Frequens hæc in vestitu mutatio, & infolentia quid portendat.

L. commu-